

אברהם גרוסמן

(תרצ"ו-תשפ"ד)

השנה הלך לעולמו חבר האקדמיה פרופ' אברהם גרוסמן, מגדולי ההיסטוריונים של תולדות עם ישראל ומחשובי החוקרים של מדעי היהדות בדור האחרון.

גרוסמן נולד בטבריה וילדותו עברה עליו במושבה משמר הירדן שבגליל. אביו ר' שמואל גרוסמן נהרג במלחמת השחרור, והמשפחה עברה לטבריה ולאחר מכן לחיפה. הוא למד באוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים לתלמוד ולהיסטוריה של עם ישראל. פרופ' אפרים א' אורבך, נשיא האקדמיה לשעבר, היה מנחה הדוקטורט שלו בנושא "תולדות הספרות הרבנית באשכנז ובצרפת במאה הי"א". לאחר קבלת התואר דוקטור יצא

ללונדון ללימודי בתר-דוקטורט בבית הספר ללימודי המזרח ואפריקה. עם שובו לארץ מונה למרצה באוניברסיטה העברית בירושלים בחוג להיסטוריה של עם ישראל, השתלב במדור לתקופת ימי הביניים והצטיין כמורה מזהיר. שליטתו המצוינת של גרוסמן בשפה הערבית אפשרה לו לעסוק גם בקורות היהודים בארצות האסלאם. פרופ' גרוסמן המשיך לעסוק במחקר עד לימיו האחרונים. הוא היה נשוי לרחל לבית אוסטראו, ולהם שתי בנות ושני בנים, שאחד מהם הוא פרופ' יונתן גרוסמן מהמחלקה לתנ"ך באוניברסיטת בר-אילן.

רוב ספריו של גרוסמן יצאו בכמה מהדורות. הספר "חכמי צרפת הראשונים" זיכה אותו בפרס ביאליק לשנת תשנ"ו, והספר "חסידות ומורדות – נשים יהודיות באירופה בימי הביניים" זכה לתהודה רבה בקרב חוקרי החברה היהודית בימי הביניים ובקרב חוקרי מגדר האישה ומעמדה.

נוסף על אלה ערך גרוסמן ופרסם כמה פרסומים על רש"י, ובהם מונוגרפיה מקיפה שבה ליקט שפע פרטים על חייו ופועלו של רש"י וקרע צוהר אל עולמו האידיאי, וכן החיבור "אמונות ודעות בעולמו של רש"י". ספרו האחרון "רש"י והפולמוס היהודי-הנוצרי" יצא לאור ב־2021. כמו כן הוא ערך שני כרכים של "רש"י, דמותו ויצירתו".

גרוסמן כתב קרוב למאה וחמישים מאמרים, וכמה מהם נתפרסמו בקובץ מאמריו "תמורות בחברה היהודית בימי הביניים", ובשנת 2010, לרגל פרישתו מן ההוראה באוניברסיטה, יצא לאור ספר יובל לכבודו – "ראשונים ואחרונים, מחקרים בתולדות ישראל מוגשים לאברהם גרוסמן".

במהלך שנות פעילותו מילא פרופ' גרוסמן כמה וכמה תפקידים באקדמיה הישראלית. הוא כיהן כראש מכון בן-צבי, היה חבר בהנהלות של הארכיון המרכזי לחקר תולדות העם היהודי, של מכון דינור לחקר תולדות עם ישראל ושל המרכז לחקר תולדות ארץ ישראל ויישובה של יד יצחק בן-צבי. כמו כן השתתף במערכות כתבי העת "ציון" ו"קתדרה".

הוא נבחר לחבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים בשנת 1999, ובשנת תשס"ג הוענק לו פרס ישראל. בנימוקי ועדת השופטים נאמר בין היתר: "פרופסור אברהם גרוסמן הוא היום מחשובי ההיסטוריונים בתולדות ישראל וממובילי המחקר בהיסטוריה יהודית בימי הביניים... עבודתו מתבססת הן על תעודות ידועות ומקובלות והן על מאות רבות של כתבי-יד, אשר רבים מהם התגלו, פוענחו והוערכו על ידו".

יהי זכרו ברוך!

כתב: חבר האקדמיה פרופ' יוסף קפלן, ידידו הקרוב של פרופ' גרוסמן ז"ל